

Formidler et stærkt fagligt indhold

**Jens Christian Nielsen og Jesper Stilling Olesen:
Talentudvikling og elitesport i skolen**
Århus Universitetsforlag 2019, Asterisk-serien
226 sider, 229,95 kr.

Bodil Christensen

Marianne Florman er årgang 1964. Hun vandt olympisk guld i håndbold i 1996, og hun var med på landsholdet i 110 kampe, hvor hun på pladsen som venstre fløj scorede 170 mål. Det særlige ved Flormans karriere (der på landsholdsniveau først sluttede i 2001, hvor Florman var 37 år) er, at hun indledte sin håndboldkarriere som 16-årig. Og som målmand.

Flormans karriere er en interessant karriere, når man læser bogen "Talentudvikling og elitesport i skolen". Her gør Jens Christian Nielsen (ph.d. i pædagogisk psykologi) og Jesper Stilling Olesen (ph.d. i pædagogisk antropologi) rede for det, der sker, når man i folkeskolen opretter særlige idrætsklasser for at tilgodese det, de kalder en "dual career" hos (eventuelt og potentielt) kommende eliteidrætsfolk. Spændende. Det er en bog, der absolut er ventet. Siden de første forsøg med idrætsklasser i Esbjerg i 2008 er der oprettet mange idrætsklasser. Nu kan man vide noget om, hvordan det fungerer bedst for skolen, for idrætten og for eleverne.

"Talent er ikke noget, man har. Talent er noget, man gør!" Det er et citat, der kunne stå som undertitel til bogen, der selv formulerer indholdet således: "I denne bog interesserer vi os for, hvad der er blevet koblet sammen i samarbejdet mellem skole og eliteidræt, og hvordan det har påvirket såvel skolernes praksis som eliteklubbernes praksis, samt i hvilken grad man kan tale om, at der er opstået en ny fælles praksis: elitesport på skolens præmisser; skole på elitesportens præmisser, eller måske snarere en hybrid praksis, som vi endnu ikke helt kender karakteren af."

I bogens teorigennemgang følger læseren Malthé, Mille, Mathilde, Robin og Nicklas og andre unge som gode case-eksempler fra det virkelige liv. De dyrker ishockey, fodbold (de fleste), svømning (også en hel del), håndbold og tennis. Deres uddannelsesforløb følges sammen med deres karriere i sportens verden. For nogle af eleverne lykkes det at kombinere skole (uddannelse) og idræt på en måde, der netop er fremmede for en "dual career". For nogle lykkes det ikke.

Idrætsleverne er sårbare, når der er skader, og de er sårbare, når deres position på idrætsfronten er truet på grund af manglende resultater eller på grund af manglende talent. Eller måske på grund af manglende fysik.

Der er fokus på optagelseskriterierne og optagelsesprocessen: "Når idrætsleverne optages i idrætsklasserne, er alle i udgangspunktet dual becoming. De er udvalgt, fordi de har potentiale til at nå senioreliten, og fordi de er indstillet på at forpligte sig på elitesportens tidlige talentudvikling. Skolemæssigt skal idrætsleverne ikke have særlige faglige evner, selvom et fagligt overskud vurderes at gøre tilværelsen som idrætslev lettere at håndtere."

Der er fokus på samarbejdet mellem skole-hjem-klub, hvor der sker en udveksling mellem de to logikker: Skolelogikken og Idrætslogikken. Skolens logik er at der skal være plads til alle. Ingen kan "sættes af holdet", ingen kan blive sorteret fra førsteholdet, for der er ingen førstehold. Alligevel er der et mål om at "alle elever skal blive så dygtige, de kan", mens idrætslogikken på sin vis omskriver dette formål til: "Eleverne skal (...) ikke lære det samme og heller ikke noget bestemt, men så meget som deres individuelle potentiale tillader. Der er ikke noget øvre loft, men en evig bestræbelse på at forbedre sig ved konstant at øge elevernes kompetencer og evne til at præstere."

Der er fokus på frafald og succes, hvor der er fine cases, der viser, hvordan man kan tackle nederlag i idrætskarrieren, og hvordan man kan tackle nederlag i skolens regi. Idrætsklasser har ofte en stor fordel i deres selvforståelse af at være "særligt udvalgte". Dette bliver også belyst: "Hvilke kræfter bliver aktiveret i en idrætsklasse, og hvordan påvirker de alle de forskellige aktører, der bliver bundet sammen i en ny betegnelse?"

Her skriver forskerne: "Det er tydeligt, at idrætsleverne får en særlig social identitet i kraft af at være idrætsudøver. Det kan dels medvirke til at øge presset på idrætsleverne på en måde, så balancegangen risikerer at tippe, og det kan dels medvirke til, at idrætsleverne oplever at blive fremhævet i skolen på måder, der gør det svært at indgå i fællesskabet på lige fod med de øvrige elever."

Det er spændende læsning. Der er ingen konklusion, men skal forskningsprojektet give et godt råd, så står der: "Skal talentet vedblive med at udvikle sig på en måde, der bringer det op på et højere og højere niveau, kræver det infrastruktur og en masse forbindelser mellem og arbejde af aktørerne i det aktørnetværk,

talentudviklingsnetværket udgør. Jo stærkere forbindelser, des mere potentiale har talentet for at vedligeholde, udvikle og overskride sit talent. Men det ser også ud til at kræve, at den unge kan og vil tage vare på sit talent som et projekt.”

Eleverne i idrætsskolerne går i 7. til 10. klasse. De er unge. De er søgende. De er identitetssøgende. De skal ikke absolut vælge mellem idrætsskole og uddannelse i så ung en alder. Idrætsskolerne gør det muligt netop at satse på begge områder. Taberne i dette valg er elevernes deltagelse i fester, ungdomsliv, familieliv og fritid, der ligger uden for sporten. Ingen af interviewene siger noget om, at det opleves problematisk. Man kan antage, at der netop har været en høj kvalitet i udvælgelsesprocessen, der har betydet, at eleverne har taget et bevidst valg.

Marianne Florman ville aldrig have valgt idrætsskolen. I sin folkeskoletid gik hun til ridning og samlede på hestepostkort og plakater med heste, mens hendes lærer havde et projekt med at få hende til at skrive sætninger, hvor ordet ”hest” ikke indgik. Der var ikke nogen elitekarriere her. Det kom først senere.

Bogen diskuterer ikke, hvorvidt det er godt og rigtigt for børns udvikling at fokusere på en enkelt sportsgren. Måske (og det har mange af de mandlige håndbolds-OL-vindere sagt) skulle man fokusere på mange forskellige idrætsgrene i sin opvækst, så man ikke som 21-årig håndboldspiller må melde fra til landhold og klubhold på eliteniveau, fordi man er mentalt træt af sporten.

Det er en bog, der henvender sig til alle lærere og ledere i folkeskoler, der har berøring med idrætsskoler. Den bør også læses af lærerstuderende, der ønsker at blive idrætslærere. Den formidler et stærkt fagligt indhold på en måde, så man ser Nicklas, Malthe, Mille og Robin stå lyslevende foran sig – på vej til morgentræning.

Forskningsprojektet er sket i et samarbejde mellem Team Danmark, DIF; Undervisningsministeriet og elitekommunerne: Aalborg, Aarhus, Ballerup, Esbjerg, Gentofte, Haderslev, Herning, Hillerød, Holstebro, Horsens, Kolding, København, Randers, Roskilde og Svendborg.

Bodil Christensen, lektor ved Læreruddannelsen i Aalborg, UC Nordjylland